

Redegjørelse over aktsomhetsvurderinger etter åpenhetsloven for regnskapsåret 2022

Oslo universitetssykehus HF

Styret og administrerende direktør i Oslo universitetssykehus HF.

Dato: 22. juni 2023

Gunnar Bovim, Styreleder

Anne Kari Lande Hasle, nestleder

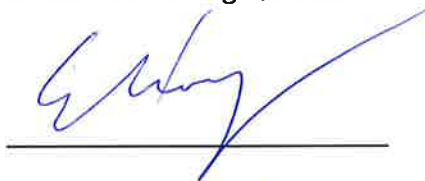
Tore Eriksen

Anne Marit Wang Førland

Therese Heggedal

Else-Marie Løberg

Else Lise Skjæret-Larsen

Svein Stølen

Morten Thorkildsen

Svein Erik Urstrømmen

Sigrun Vågang

Morten Reymert
administrerende direktør

1. Innledning - om implementering av åpenhetsloven i spesialisthelsetjenesten generelt og Oslo universitetssykehus HF spesielt

Overordnet

Åpenhetsloven trådte i kraft 1. juli 2022. Loven skal fremme virksomheters respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i produksjon av varer og tjenester, samt sikre allmenheten tilgang på informasjon om hvordan negative konsekvenser blir håndtert. Virksomhetene skal offentliggjøre en redegjørelse over utførte aktsomhetsvurderinger innen 30. juni hvert år.

Oslo universitetssykehus HF er et statlig helseforetak etter helseforetaksloven som er eiet av Helse Sør-Øst RHF, og faller inn under åpenhetsloven. Herved redegjøres for de aktsomhetsvurderinger sykehuset har gjort for 2022.

Sykehusinnkjøp HF er et nasjonalt foretak, som gjennomfører felles innkjøpsprosesser og forvalter mange avtaler for foretakene i spesialisthelsetjenesten. Dette innebærer at for de fleste av varene og tjenestene Oslo universitetssykehus HF bruker for å levere sykehustjenester til befolkningen og drifte sykehuset som virksomhet, har Sykehusinnkjøp HF stor innflytelse på både valg og forvaltning av leverandører, produkter og tjenester. Overfor store deler av Oslo universitetssykehus HF sin leverandørkjede og samarbeidspartnere er det dermed Sykehusinnkjøp HF som strategisk kan påvirke, og konkret ta beslutninger om forhold som gjelder ivaretagelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold som åpenhetsloven har til hensikt å fremme.

Sykehusinnkjøp HF utfører aktsomhetsvurderinger på anskaffelser for å forebygge risiko for brudd og håndtere faktiske brudd på menneskerettigheter i leveransekjeden i samsvar med OECDs retningslinjer og i tråd med åpenhetsloven. Les mer om informasjon om arbeidet med samfunnsansvar i Sykehusinnkjøp HF her [Samfunnsansvar - Sykehusinnkjøp HF \(sykehusinnkjop.no\)](https://www.sykehusinnkjop.no).

Det er etablert prosesser som ivaretar dialog mellom Sykehusinnkjøp HF og Oslo universitetssykehus HF i tråd med inngått samarbeidsavtale.

Tilsvarende er det i Helse Sør-Øst RHF opprettet et eget helseforetak, Sykehuspartner HF, som har til oppgave å levere tjenester innen administrasjon, prosjekt, logistikk og IKT til sykehusene i regionen. Sykehuspartner HF er dermed en betydelig leverandør til Oslo universitetssykehus HF, og har tilsvarende stor innflytelse på valg av underleverandører og forretningspartnere som sykehuset er avhengig av for å fungere som virksomhet.

Sykehusbygg HF er et nasjonalt foretak som gjennomfører tjenester knyttet til utvikling, planlegging og gjennomføring av byggeprosjekter, samt leverer tjenester innen eiendom. En stor del av virksomheten gjelder anskaffelser av entreprenører og andre leverandører i byggeprosjekter på vegne av helseforetakene. Sykehusbygg HF behandler forespørsler om informasjon om aktsomhetsvurderinger for anskaffelser gjort i pågående byggeprosjekter, og gjennomfører aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer.

Sykehusapotekene HF er en egen virksomhet som leverer legemidler og andre produkter til Oslo universitetssykehus HF sin sykehusvirksomhet, og har dermed også stor innflytelse på/overfor leverandørkjeden til Oslo universitetssykehus HF og sykehusene forøvrig i regionen.

Helse Sør-Øst RHF gjennomfører felles anskaffelser for eksterne helsetjenester for foretakene i regionen. De utfører aktsomhetsvurderinger på anskaffelser for å forebygge risiko for brudd og håndtere faktiske brudd på menneskerettigheter i leveransekjeden i samsvar med OECDs retningslinjer og i tråd med åpenhetsloven.

Hvordan Oslo universitetssykehus HF som virksomhet arbeider for å følge åpenhetsloven og fremme respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester, jf. åpenhetsloven § 1, kan dermed ikke ses isolert, men må ses i sammenheng med oppgave og ansvarsfordelingen i spesialisthelsetjenesten regionalt og nasjonalt. Det må også ses i lys av samarbeidet med legemiddelindustrien og forskningsinstitusjoner nasjonalt og internasjonalt. Det vises også til spesialisthelsetjenestens rammeverk for samfunnsansvar som finnes på [026-2023 Vedlegg 1 Spesialisthelsetjenestens rammeverk for samfunnsansvar.pdf \(helse-sorost.no\)](#).

Implementering av åpenhetsloven i Oslo universitetssykehus

Oslo universitetssykehus HF samarbeider med Helse Sør-Øst RHF og øvrige helseforetak for å implementere åpenhetsloven på en god måte. Arbeidet med å fremme respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold er en dynamisk prosess som må ses i et langsiktig perspektiv. Det handler i stor utstrekning om å etablere en kultur og gode rutiner for å identifisere negative konsekvenser og risiko som virksomheten medvirker til å skape. Deretter iverksette korrigerende tiltak for å stanse eller redusere negative konsekvenser og begrense risiko.

Oslo universitetssykehus HF er i gang med å tydeliggjøre roller og ansvar for relevante arbeidsoppgaver internt i foretaket og hvordan man best kan samarbeide med Sykehusinnkjøp HF og andre virksomheter innen fagområdet. Oslo universitetssykehus HF er også i gang med flere organisasjonsutviklingsprosesser, herunder på grunn av bygging av nye

sykehusbygninger. Hvordan organisasjonen best kan integrere arbeidsoppgavene med å følge opp åpenhetsloven ses i sammenheng med dette i tiden fremover.

Foreløpig er det Juridisk avdeling i Direktørens stab som leder arbeidet med å gjennomføre aktsomhetsvurderinger og identifisere relevante risikoområder sammen med andre avdelinger i stab og klinikker i sykehuset. OECD sine retningslinjer om flernasjonale selskaper og OECD sin veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv ligger til grunn for vurderingene.

2. Redegjørelse over utførte aktsomhetsvurderinger i Oslo universitetssykehus HF – åpenhetsloven § 5

a. Beskrivelse av virksomhetens organisering mv. - § 5 a)

Overordnet – virksomhetens produkter og tjenester, samarbeidspartnere

Oslo universitetssykehus HF er landets største sykehus med over 24 000 ansatte og har et budsjett på ca. 29 mrd. kroner. Sykehuset består av 16 klinikker i tillegg til direktørens stab hvor det er 8 egne stabsenheter som igjen består av ulike avdelinger. I tillegg er Kreftregisteret tilknyttet Oslo universitetssykehus HF. Årlig gjennomføres over 1,2 millioner pasientbehandlinger. Sykehuset har både lokale, regionale og nasjonale funksjoner, og driver med utstrakt forskningsvirksomhet. Oslo universitetssykehus HF leverer også undervisningstjenester som et universitetssykehus og samarbeider med Universitet i Oslo i både undervisning og forskning.

Forskningsvirksomheten inkluderer oppdragsforskning i samarbeid med legemiddelindustri og annen helserelatert industri nasjonalt og internasjonalt, egen initiert forskning (bidragsforskning) og forskningssamarbeid med internasjonale organisasjoner som EU og FN, og universiteter/institutter internasjonalt. Helseforetakene i Helse Sør-Øst RHF har etiske samarbeidsavtaler med legemiddelindustriens representanter i Norge.

Samlet sett er det registrert ca. 10 000 leverandører i leverandørregisteret i Oslo universitetssykehus HF. Det gjelder både norske og utenlandske leverandører over hele verden og er ikke isolert til rapporteringsåret 2022. Dette tallet er heller ikke isolert fra leverandører som det er inngått avtaler med gjennom Sykehusinnkjøp HF.

Særlig om retningslinjer, berørt regelverk, klagemekanismer mv.

Kontrakter som inngås med samarbeidspartnere innen forskningsområdet inneholder kontraktvilkår som inkluderer menneskerettigheter generelt, personvern og øvrige temaer. Helseforskningsloven stiller videre krav til godkjenning fra Regionale Etiske komiteer (REK) i stor utstrekning, og norsk helserett generelt må regnes som lovgivning med høy kvalitet

overfor pasienters rettigheter. Helsetilsynet spiller en stor rolle som tilsynsorgan overfor helseforetakene.

Oslo universitetssykehus HF har blant annet intern varslingsordning og avvikssystem, kliniske og forskningsetiske komiteer, og er opptatt av å fremme respekt for menneskerettigheter og ivareta etiske hensyn innenfor virksomhetens mangeartede driftsområder. Det er egne enheter underlagt direktøren som arbeider med temaer og etterlevelse av lover og regler innenfor så vel pasientsikkerhet generelt, som relevante menneskerettigheter som virksomheten generelt kan ha en grenseflate mot.

Generelt må det også påpekes at Oslo universitetssykehus HF som et offentlig organ er omfattet av lov og forskrift om offentlige anskaffelser. Dette innebærer at Oslo universitetssykehus HF følger et omfattende regelverk i sine innkjøp som også er underlagt EU/EØS forordninger og direktiver som berører respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Innenfor dette regelverket eksisterer også klageordninger som Klagenemnda for offentlige anskaffelser og den internasjonale tilsyns- og overvåkingsmyndigheten ESA (EFTAs overvåkingsorgan).

Om ulike innkjøpskategorier og tilnærming til aktsomhetsvurdering etter åpenhetsloven

Oslo universitetssykehus HF gjør egne innkjøp av medisinsk teknisk utstyr ved siden av produkter og tjenester som leveres gjennom Sykehusinnkjøp HF. I stor utstrekning er dette koordinert med Helse Sør-Øst RHF som regionalt helseforetak.

I alle kontrakter som inngås med leverandører av slikt utstyr, uavhengig av om anskaffelsen har skjedd av Oslo universitetssykehus HF eller gjennom Helse Sør-Øst RHF/Sykehusinnkjøp HF, brukes standardiserte kontrakter og innkjøpsprosesser hvor menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, f. eks gjennom ILOs kjernekonvensjoner, er innarbeidet.

I arbeidet med implementeringen av åpenhetsloven har Oslo universitetssykehus HF i første omgang gjort en kartleggingsundersøkelse for å få en bedre oversikt over utfordringsbildet/risikobildet. Vi har for denne redegjørelsen særlig fokusert på en gjennomgang av leverandører utenfor EU/EØS området, Nord-Amerika og Australia/Oseania, altså med fokus på Asia og Afrika/Midtøsten. Vi har også fokusert på en gjennomgang av aktuelle samarbeidspartnere innenfor forskning hvor det kan være en risiko knyttet til lønnsvilkår for utenlandske forskere som midlertidig bor i Norge. I tillegg har vi gjort en overordnet kartlegging av leverandører innenfor medisinsk teknisk utstyr, særlig for å kunne identifisere risikoområder og leverandører som ikke fanges opp gjennom arbeidet til Sykehusinnkjøp HF.

b. Opplysninger om faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser - § 5 b)

Kartleggingsarbeidet som juridisk avdeling har foretatt for rapporteringsåret 2022 kan illustreres gjennom følgende matrise.

Kategori	Problemstilling	Vurdering
Medisinsk teknisk utstyr	<p>Basert på en tilnærming om vurdering av geografisk risiko for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, jf. OECDs retningslinjer.</p> <p>Undersøkelse av hvorvidt det i leverandørkjeden til de 20 største leverandørene Oslo universitetssykehus HF har anskaffet medisinsk teknisk utstyr fra, forekommer innslag av arbeidskraftintensiv produksjon i lavkostland som kan tilsi konkrete ytterligere undersøkelser.</p>	<p>Uttrekk av de 20 største leverandørene Oslo universitetssykehus HF har anskaffet medisinsk teknisk utstyr og service fra.</p> <p>Metodisk tilnærming gjennom undersøkelser av leverandørens hjemmesider, uttalt policy, interne regnskapstall og kjennskap internt i sykehuset.</p> <p>Gjennomgangen viste en variert sammensetning av norske og internasjonale leverandører. Hovedsakelig fra Europa.</p> <p>Risiko knyttet til arbeidskraftintensiv produksjon med stort innslag av lavlønnsarbeidere og/eller uakseptable fabrikkforhold er vanskelig å identifisere blant disse aktørene uten nærmere undersøkelser.</p>

Kategori	Problemstilling	Vurdering
Forskningssamarbeid	<p>Jevnlig er det forskningssamarbeid mellom Oslo universitetssykehus HF og utenlandske forskningsmiljøer og tidvis kan det være et samarbeid med universiteter fra lavlønnsland, hvor gjesteforskere oppholder seg i Norge i kortere eller lengre perioder, hvor lønnen er betalt av det samarbeidende universitetet, forskjellige legater eller stipender.</p> <p>Oslo universitetssykehus HF har et ansvar for at også gjesteforskere har et anstendig arbeidsforhold og en lønn de kan leve av mens de oppholder seg i Norge.</p>	<p>Det er bedt om en oversikt over alle gjesteforskere i de forskningstunge klinikkene i Oslo universitetssykehus HF.</p> <p>P.t. er det seks gjesteforskere i Oslo universitetssykehus HF, som skal være ved sykehuset i en kortere eller lengre periode og får dekket bo- og reiseutgifter av legater eller stipender. Med unntak av en forsker, hvor det vurderes å bidra med å dekke bokostnader ved en ev. forlengelse av oppholdet, er det gjennomgående at det ikke betales noe ekstra fra Oslo universitetssykehus HF til sine gjesteforskere.</p>
Andre utvalgte generelle leverandører og samarbeidspartnere i Asia, Afrika og Midtøsten	<p>Basert på en tilnærming om vurdering av geografisk risiko for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, jf. OECDs retningslinjer.</p> <p>Undersøkelse av hvorvidt det er et betydelig innslag av arbeidskraftintensiv produksjon i lavkostland som kan tilsi konkrete ytterligere undersøkelser.</p>	<p>Uttrekk av ca. 60 leverandører i leverandørregisteret som ble kartlagt nærmere.</p> <p>Metodisk tilnærming gjennom undersøkelser av leverandørenes hjemmesider, uttalt policy, interne regnskapstall og kjennskap internt i Oslo universitetssykehus HF.</p>

Kategori	Problemstilling	Vurdering
Andre utvalgte generelle leverandører og samarbeidspartnere i Asia, Afrika og Midtøsten	Leverandører som er omfattet av innkjøp fra Sykehusinnkjøp HF, jf. deres rapport om blant annet operasjonshansker er ikke inkludert. Det har vært fokusert på å identifisere egne leverandører og forretningspartnere til Oslo universitetssykehus HF som andre i foretaksgruppen ikke har vurdert nærmere.	<p>Gjennomgangen viste at de aller fleste av disse er offentlige universiteter, institutter, eller private virksomheter som driver innenfor høyspesialisert teknologi/forskning innen f. eks genetik, immunologi, kreftbehandling, Covid-19 problematikk etc.</p> <p>Risiko knyttet til arbeidskraftintensiv produksjon med stort innslag av lavlønnarbeidere og/eller uakseptable fabrikkforhold er vanskelig å identifisere blant disse aktørene uten nærmere undersøkelser.</p> <p>Leverandørene har variert grad av uttalt bevissthet/policy om temaer omkring menneskerettigheter og virksomhetens ideelle samfunnsavtrykk.</p>

c. Opplysninger om iverksatte eller planlagte tiltak - § 5 c)

Medisinsk teknisk utstyr

Dette er et område hvor Oslo universitetssykehus HF på egen hånd gjør anskaffelser. Det bør vurderes å gjennomgå rutiner og kontraktsvilkår for å få oversikt over opphavsland for enkelt komponenter og aktuelle risikoområder/tema, slik som sjeldne jordmetaller. Dette arbeidet bør koordineres med Sykehusinnkjøp HF som har innført slike rutiner for sine anskaffelser.

Forskningssamarbeid

Kartleggingen viste et begrenset innslag av gjesteforskere det aktuelle tidsrom. Ikke funnet uakseptable forhold. Dette er imidlertid et tema hvor forholdene kan variere avhengig av det enkelte prosjekt og det vurderes som nødvendig å gjøre undersøkelser på jevnlig basis.

Andre utvalgte generelle leverandører og samarbeidspartnere i Asia, Afrika og Midtøsten

Den overordnede kartleggingen har ikke avdekket konkrete opplysninger om negative faktiske konsekvenser eller vesentlig risiko for negative konsekvenser for de aktuelle leverandørene i denne kategori. Dette betyr ikke at det ikke finnes slik risiko.

Oslo universitetssykehus HF vurderer at grundigere og mer metodiske undersøkelser må gjøres for å avklare risikoforholdene ytterligere overfor sykehusets mange leverandører og samarbeidspartnere. Dette er tiltak som vil vurderes i det kommende arbeid med aktsomhetsvurderinger etter åpenhetsloven.

3. Veien fremover

Som nevnt ovenfor ser Oslo universitetssykehus HF på arbeidet med implementering og oppfølging av åpenhetsloven i et langsiktig perspektiv. Det vil på kort sikt arbeides med å definere tydeligere roller og ansvar i organisasjonen for utførelsen av relevante oppgaver, slik som aktsomhetsvurderinger. Dette arbeidet ses i lys av kommende organisasjonsutviklingsprosesser i sykehuset, samt i sammenheng med tilsvarende arbeid i øvrige helseforetak i regionen og Sykehusinnkjøp HF nasjonalt.

På lengre sikt vurderes at det er viktig å utvikle gode rutiner og en kultur for å fremme respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold blant ansatte i sykehusets store bredde av mennesker, oppgaver og fokusområder. I et sykehus som Oslo universitetssykehus HF vil det normalt være pasientsikkerhet, utvikling av nye metoder og forsvarlighet i spesialisthelsetjenestetilbudet som er i fokus.

Vi anerkjenner imidlertid viktigheten av å være årvåkne på hvilken påvirkning driften av en så stor virksomhet som Oslo universitetssykehus HF *har* på andre samfunnsområder og *kan ha* hos samarbeidspartnere. Herunder menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i et større perspektiv nasjonalt og internasjonalt.